

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 26/06-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. júna 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Auxta prerokoval sťažnosť JUDr. J. Z., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sž 51/05 z 28. júla 2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sž 51/05 z 28. júla 2005 bolo porušené základné právo JUDr. J. Z. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sž 51/05 z 28. júla 2005 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť JUDr. J. Z. trovy konania v sume 9 753,20 Sk (slovom deväťtisíc sedemsto päťdesiat tri slovenských korún dvadsať halierov) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet právneho zástupcu advokáta JUDr. M. M., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 26/06-27 z 9. februára 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. J. Z. (ďalej len „sťažovateľ“) v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 28. júla 2005 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sž 51/05.

Sťažovateľ vidí porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru predovšetkým v tom, že najvyšší súd svojím postupom a napadnutým uznesením porušil „princíp kontradiktórnosti konania a princíp rovnosti zbraní“ a to, že vo veci nebolo nariadené verejné pojednávanie.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

«Porušenie práva na spravodlivé súdne konanie vidí sťažovateľ v porušení princípu kontradiktórnosti, ktorý podľa konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva je imanentnou zložkou spravodlivého súdneho konania. „... jedným z prvkov spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 ods. 1 je jeho kontradiktórny charakter: každá strana musí zásadne

mat' možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkou predloženými súdu za účelom ovplyvniť jeho rozhodnutie a vyjadriť sa k nim. (Mantovanelli o. Francúzsko).“

Podstata kontradiktórneho súdneho procesu sa zakladá na tom, že súd nemôže rozhodnúť o tom, čo by nebolo predmetom diskusie. V danom prípade Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o zamietnutí návrhu bez toho, aby sa sťažoval mohol vyjadriť jednak k vyjadreniu odporcu, t. j. Úradu vlády a jednak k obsahu administratívneho spisu. Súd v rozhodnutí polemizoval s právnym názorom právneho zástupcu odporcu a vychádzal z obsahu administratívneho spisu, avšak sťažovateľ nemohol reagovať na vyjadrenie odporcu ako i na skutočnosti tvoriace obsah administratívneho spisu. Je síce pravdou, že ustanovenia O. s. p. ako normy jednoduchého práva neukladajú súdu povinnosť oboznámiť účastníka súdneho konania so stanoviskom protistrany, ale takúto povinnosť možno výslovne vyvodiť ústavne konformných výkladov týchto noriem, ktoré je potrebné vykladať vždy s ohľadom na základné ľudské práva a slobody garantované ústavou a dohovorom.

K týmto skutočnostiam sa sťažovateľ nemohol vyjadriť, z čoho namietame aj porušenie práva rovnosti zbraní. (...)

Porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru spočíva podľa sťažovateľa aj v nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu SR, nakoľko uvedené odôvodnenie nepovažujeme za presvedčivé, naopak považujeme ho za protirečivé. Na jednej strane Najvyšší súd SR dal za pravdu sťažovateľovi, keď konštatoval, že druhé podanie je sťažnosťou, a Úrad Vlády bol povinný sa touto sťažnosťou zaoberať, a teda meritórne o nej rozhodnúť alebo ju postúpiť v súlade so zákonom o sťažnostiach, a na strane druhej neuviedol, prečo Úrad Vlády nezaviazal na odstránenie nečinnosti. Uviedol len to, že o tejto sťažnosti mal rozhodnúť Úrad pre štátnu službu. Avšak z uvedeného rozhodnutia nie je zrejmé, prečo nezaviazal Úrad Vlády na vybavenie sťažnosti, keď sám uviedol, že sa jedná o sťažnosť a táto sťažnosť mala byť vybavená Úradom pre Štátnu službu, hoci zo skutkového stavu je zrejmé, že Úrad Vlády takto nekonal a podanie sťažovateľovi „vrátil“.

V danej veci namietame aj to, že vo veci nebolo nariadené verejné pojednávanie.

Z uvedeného preto namietame porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru...»

Ústavnému súdu bolo 18. novembra 2005 doručené vyjadrenie predsedu najvyššieho súdu a predsedníčky senátu najvyššieho súdu k sťažnosti, z ktorého vyplýva:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 28. 07. 2005 sp. zn. 5 Sž 51/2005 zamietol návrh JUDr. J. Z. (...), ktorým sa menovaný účastník konania domáhal, aby Úradu vlády Slovenskej republiky bola uložená povinnosť konať v lehote určenej súdom nie dlhšej ako tri mesiace, a to formou prešetrenia sťažnosti menovaného zo dňa 05. 04. 2005 evidovanej na Úrade vlády Slovenskej republiky pod č. 92/05/KS 4-I. (...)

Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k svojmu zamietavému názoru na tom základe, že JUDr. J. Z. požadoval od Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uložiť nesprávnemu adresátovi (konkrétne Úradu vlády Slovenskej republiky) povinnosť konať, a to vybaviť jeho sťažnosť, napriek tomu, že menovaný bol už raz Úradom vlády Slovenskej republiky správne poučený, že v jeho veci oprávneným orgánom konať je iba Úrad pre štátnu službu.

Nad rámec tohto názoru Najvyšší súd Slovenskej republiky v predmetnom uznesení vyjadril svoj ďalší právny názor, a to že Úrad vlády Slovenskej republiky sa nevhodným odstúpením v poradí prvej sťažnosti JUDr. J. Z. nezbavil svojej povinnosti vykonať kontrolu vybavovania sťažností na Ministerstve zahraničných vecí Slovenskej republiky. Nakoľko však na dovolanie sa výkonu uvedenej kontroly nepriznáva slovenský právny poriadok JUDr. J. Z. žiadne subjektívne právo, nemohol Najvyšší súd Slovenskej republiky ani z tohto dôvodu zaviazat' Úrad vlády Slovenskej republiky na vykonanie kontroly, v rozmedzí a v lehote požadovanej JUDr. J. Z.. (...)

Takisto Najvyšší súd Slovenskej republiky nemôže súhlasiť s argumentáciou právneho zástupcu JUDr. J. Z., že Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o zamietnutí jeho návrhu bez toho, aby sa menovaný mohol vyjadriť jednak k neskôr zaslanému vyjadreniu Úradu vlády Slovenskej republiky a jednak k obsahu administratívneho spisu, čo je podľa jeho mienky právom účastníka v zmysle ústavnokonformného výkladu Ústavy Slovenskej republiky a Európskeho Dohovoru. Najvyšší súd Slovenskej republiky naopak trvá na stanovisku, že ak by takáto argumentácia právneho zástupcu JUDr. J. Z. bola skutočne v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, potom sa stráca aktívna úloha účastníkov

konania s možnosťou získavať informácie o obsahu súdneho spisu nahliadnutím do neho postupom podľa § 44 ods. 1 O. s. p. a každý všeobecný súd by sa stal zodpovedným subjektom za preposielanie rôznych písomností medzi účastníkmi navzájom.

Rovnako nemožno súhlasiť s druhou časťou námietky právneho zástupcu JUDr. J. Z., že vo veci nebolo vytýčené pojednávanie a vec nebola verejne prejednaná, lebo postup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vychádzal z aplikácie § 115 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 250t ods. 3 prvá veta cit. zákona.

Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky musí tiež dať do pozornosti Ústavného súdu Slovenskej republiky svoj zásadný nesúhlas s návrhom právneho zástupcu JUDr. J. Z., aby bolo rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 5 SŽ 51/2005 zo dňa 28. 07. 2005 zrušené a vrátené na ďalšie konanie, lebo takáto kasačná právomoc Ústavnému súdu Slovenskej republiky, vzhľadom na kompetenčnú prekážku obsiahnutú v čl. 127 ods. 1 in fine v spoj. s čl. 1 ods. 1 prvá veta (právny štát a princíp právnej istoty) Ústavy Slovenskej republiky a s podporou § 159 ods. 2 v spoj. s § 167 ods. 2 O. s. p. (princíp právnej istoty v súdnom konaní) by nemala prislúchať.

Pôsobnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky vysloviť nesúladosť súdneho rozhodnutia s Ústavou Slovenskej republiky nie je možné podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zamieňať s vecnou právomocou zrušovať právoplatné alebo neprávoplatné súdne rozhodnutia v rámci jednotlivých stupňov sústavy všeobecných súdov, ktorá je vo všeobecnosti obsiahnutá v čl. 46 ods. 1 a vykonaná zákonom v zmysle čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Ak by však Ústavný súd Slovenskej republiky naďalej zotrval na svojej narastajúcej judikatúre, ktorá extenzívnym spôsobom vykladá jeho pôsobnosť, potom musí zaujať stanovisko k § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v spojení s čl. 143 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého je Najvyšší súd Slovenskej republiky najvyšším a suverénnym predstaviteľom súdnictva pre oblasť pôsobnosti upravenú v čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Výkon súdnej moci dvomi rozdielnymi orgánmi štátnej moci, ktorú prezentuje Najvyšší súd Slovenskej republiky na jednej strane a Ústavný súd Slovenskej republiky na strane druhej, by mal byť založený na princípe vzájomnej delby súdnej moci a nie na hierarchickom systéme podriadenosti a nadriadenosti, pričom prepojenie medzi týmito

sústavami musí byť z hľadiska kontroly ústavnosti založené na revíznom a nie na kasačnom princípe. Uvedené je aj rešpektované v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, kedy podľa dostupných informácií zatiaľ nebolo vydané žiadne rozhodnutie tohto medzinárodného súdu, ktoré by zrušovalo rozhodnutie vnútroštátneho súdneho orgánu.

Na podporu hore uvedenej argumentácie týkajúcej sa právneho štátu Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje aj na ust. čl. 6 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii, ku ktorej Slovenská republika pristúpila s účinnosťou od 01. 05. 2004.

Na základe uvedených argumentov Najvyšší súd Slovenskej republiky žiada Ústavný súd Slovenskej republiky, aby sťažnosť JUDr. J. Z. v prvom a treťom bode sťažnosti rozhodol, že namietané ústavné základné právo sťažovateľom nebolo uznesením Najvyššieho súdu porušené, a u druhého bodu žiada, aby bolo rozhodnuté v súlade s § 25 ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z., že ide o návrh vo veci, na ktorej prerokovanie nemá Ústavný súd právomoc, a preto ho odmieta uznesením bez ústneho pojednávania.“

Ústavnému súdu bolo 4. januára 2006 doručené stanovisko právneho zástupcu sťažovateľa k vyjadreniu najvyššieho súdu, v ktorom okrem iného uviedol:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom vyjadrení opätovne zdôrazňuje, že sťažovateľ nemá subjektívne právo na vykonanie kontroly, a preto nemohol zaviazať Úrad Vlády Slovenskej republiky na to, aby vo veci konal a rozhodol. Chceme však zdôrazniť, že bez povšimnutia zostala argumentácia sťažovateľa v tom smere, že v petite návrhu žiadal len o prešetrenie sťažnosti zo dňa 05. 04. 2005, a nie prešetrenie podania zo dňa 29. 03. 2005. Podanie zo dňa 29. 03. 2005 sťažovateľ označil ako návrh na vykonanie kontroly. K tejto podstatnej časti sa však Najvyšší súd Slovenskej republiky vôbec nevyjadril. A preto naďalej trváme na tom, že sa jedná o svojvoľný postup, ktorý viedol k odmietnutiu spravodlivosti, a tým aj k porušeniu označených práv a slobôd.

Sťažovateľ mal ústavné právo, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o nečinnosti Úradu Vlády Slovenskej republiky, a teda o sťažnosti zo dňa 05. 04. 2005. Nakoľko, ak sa malo za to, že sťažovateľ nemá právny nárok na vykonanie kontroly, ktorou sa dožadoval a na tom základe sa návrh zamietol, tak zostalo neodôvodnené, ako táto argumentácia súvisí s meritom veci, keďže predmetom tohto konania nebol návrh

*sťažovateľa na vykonanie kontroly zo dňa 29. 03. 2005, ale sťažnosť zo dňa 05. 04. 2005.
(...)*

Nakoniec je potrebné poznamenať, že aj v procese realizácie práva v činnosti verejnej správy sa úkony vykladajú podľa vôle konajúceho subjektu, a nie podľa ich formálneho označenia. A preto aj pokiaľ sťažovateľ svoje podanie formálne označil ako návrh na vykonanie kontroly, tak nie je vylúčené, aby toto mohlo byť považované za sťažnosť, v ktorej sťažovateľ podal aj návrh na vykonanie kontroly. Podstata sťažností sa vo všeobecnosti zakladá na tom, že ich účelom je prešetrovanie a teda zisťovanie objektívneho stavu a v prípade ich opodstatnenosti aj prijatie opatrení. Otázne teda je, či z ústavného hľadiska obстоjí názor, že sťažovateľ nemal subjektívne právo na vykonanie kontroly, pokiaľ sa jedná o prešetrovanie jeho návrhu na vykonanie kontroly. A to navyše za situácie, keď sám Najvyšší súd Slovenskej republiky v odôvodnení napadnutého uznesenia konštatoval, že boli zistené závažné nedostatky v činnosti Úradu vlády SR pri vybavovaní sťažností. (...)

Pokiaľ sa jedná o názor Najvyššieho súdu SR, že neporušil právo na kontradiktórny súdny proces, keďže podľa ustanovenia § 44 O. s. p., majú účastníci právo nahliadať do spisu a v opačnom prípade by sa súd stal zodpovedným za „preposielanie rôznych písomností medzi účastníkmi navzájom“. Máme za to, že tento názor nie je vecne správny, keďže vyjadrenie k návrhu považujeme za závažný dokument, v ktorom protistrana prezentuje svoje základné argumenty, a navrhovateľ má právo na tieto argumenty reagovať, a to najmä za situácie, keď existuje zákonná možnosť rozhodnúť vec v jej merite bez nariadenia ústneho pojednávania. Navrhovateľ mal taktiež právo oboznámiť sa s obsahom administratívneho spisu. V tejto veci poukazujem najmä na rozsiahlu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Krčmář a ostatní proti Česká republika, rozhodnutie zo dňa 3. 3. 2000, č. 35376/97), ktorá jednoznačne vychádza z toho, že požiadavkou výkonu súdnictva je aj právo účastníka oboznámiť sa s obsahom súdneho spisu. Konanie o nečinnosti je síce špecifickým konaním, ale je možné ho kvalifikovať ako kontradiktórne konanie, nakoľko v ňom vystupuje na strane jednej účastník konania a na strane druhej orgán verejnej správy. A preto je potrebné v tomto konaní rešpektovať všetky zásady spravodlivého súdneho konania.

Zákonné právo účastníka nahliadať so súdneho spisu ešte nezbavuje súd povinnosti garantovať jeho právo na kontradiktórne konanie. V opačnom prípade by toto právo stratilo svoje opodstatnenie. Účastník súdneho konania nevie predvídať, kedy a aká písomnosť bude doručená do súdneho spisu, a preto sa nevie objektívne oboznámiť s obsahom relevantných listín. Práve preto, že v danom prípade existuje zákonná možnosť rozhodnúť vec bez verejného pojednávania, mal podľa nášho názoru Najvyšší súd Slovenskej republiky postupovať obozretnejšie a prispôsobiť si svoj procesný postup tak, aby boli naplnené všetky požiadavky spravodlivého súdneho procesu.

Pokiaľ sa jedná o neverejnosť konania, tak naďalej máme za to, že malo byť v danej veci nariadené pojednávanie, keďže sa jedná o konanie na jednej inštancii. Pripomíname, že ani v konaní pred správnym orgánom neprebehlo verejné konanie. (...)

Z uvedených dôvodov preto naďalej trváme na pôvodnej ústavnej sťažnosti a žiadame, aby Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol v zmysle nášho pôvodného návrhu.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdnych spisov dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť na konanie v tejto veci pôvodne prijímal IV. senát ústavného súdu. Pretože od 1. marca 2006 v súlade s rozvrhom práce na tento rok sa sudca spravodajca Ján Auxt stal členom II. senátu ústavného súdu, veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Ján Auxt, sa prerokúvajú v II. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prerokovala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

Na základe preskúmania uznesenia najvyššieho súdu z 28. júla 2005 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 SŽ 51/05 a vyjadrení účastníkov konania možno zhrnúť nasledovné:

Dňa 27. mája 2005 bol najvyššiemu súdu podaný návrh sťažovateľa proti nečinnosti Úradu vlády Slovenskej republiky ako odporcovi (ďalej len „odporca“) podľa § 250t

Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorou sa domáhal, aby najvyšší súd uložil odporcovi „*konať a prešetriť sťažnosť žalobcu zo dňa 05. 04. 2005 evidovanú na Úrade vlády Slovenskej republiky pod č. 92/05/KS 4-I a to v lehote určenej súdom, nie dlhšej ako tri mesiace*“ a žiadal náhradu trov konania.

Dňa 15. júna 2005 najvyšší súd vyzval odporcu, aby sa vyjadril k návrhu. Vyjadrenie odporcu mu bolo doručené 30. júna 2005.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 SŽ 51/05 z 28. júla 2005 návrh sťažovateľa zamietol a nepriznal mu náhradu trov konania. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 28. septembra 2005.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...)

Predmetom sťažnosti, ktorú ústavný súd uznesením o prijatí sťažnosti prijal na ďalšie konanie, bolo tvrdenie sťažovateľa, že postupom a uznesením najvyššieho súdu z 28. júla 2005 sp. zn. 5 SŽ 51/05 došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne (...) prejednaná (...). Právo na verejné prerokovanie vecí vyplýva aj z čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 77/02). Tento záver o ústavne súladnom výklade aplikovanej právnej normy sa vzťahuje v celom rozsahu aj na otázku dôvodnosti návrhu na začatie konania v správnom súdnictve a na výklad, či predpoklady tejto dôvodnosti z ústavného hľadiska boli alebo neboli splnené.

Výklad týchto predpokladov však nemôže byť taký formalistický, aby sa ním v konečnom dôsledku nielen zmaril účel požadovanej súdnej ochrany, ale aj zabránilo v prístupe ku súdnej ochrane z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte v žiadnom prípade pričítať účastníkovi konania, ktorý sa tejto ochrany domáha (IV. ÚS 156/03).

Podľa § 250t ods. 1 OSP fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom tým, že je v konaní nečinný, môže sa domáhať, aby súd vyslovil povinnosť orgánu verejnej správy vo veci konať a rozhodnúť. Návrh nie je prípustný, ak navrhovateľ nevyčerpal prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis.

Podľa § 250t ods. 3 OSP súd o návrhu rozhodne bez pojednávania uznesením. (...) Nedôvodný alebo neprípustný návrh súd zamietne.

Podľa § 250 ods. 6 OSP proti rozhodnutiu súdu nie je prípustný opravný prostriedok.

V citovanej právnej úprave nie je obsiahnutá popisná hypotéza právnej normy, v ktorej by bol charakterizovaný nedôvodný návrh, a taktiež v nej nie je obsiahnutý taxatívny výpočet návrhov, ktoré je potrebné považovať za nedôvodné. Posúdenie konkrétneho návrhu ako nedôvodného nechal zákonodarca na uváženie súdu, ktorý uvedený zákon aplikuje (III. ÚS 200/05).

Zo sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľ pred podaním návrhu proti nečinnosti odporcu na súd doručil 30. marca 2005 odporcovi svoje podanie z 29. marca 2005 označené ako návrh podľa § 24 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o organizácii ústrednej štátnej správy“) a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov na vykonanie kontroly zákonnosti postupu Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky pri vybavovaní sťažnosti štátneho zamestnanca (...) z 31. decembra 2004, ktoré bolo vybavené jeho postúpením na Úrad pre štátnu službu. Následne sťažovateľ podal 5. apríla 2005 sťažnosť podľa zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach (ďalej len „zákon o sťažnostiach“), ktoré odporca meritórne nevybavil a sťažovateľovi ho vrátil s odôvodnením, že toto podanie nie je možné považovať za sťažnosť v zmysle zákona o sťažnostiach. Z uvedeného vyplýva, že takýmto postupom ústredného orgánu štátnej správy nedošlo k vybaveniu sťažnosti podľa zákonom predpokladaného spôsobu.

Sťažovateľ uplatnil svoje základné právo na súdnu ochranu návrhom z 26. mája 2005 smerujúcim proti nečinnosti odporcu na súde a tvrdil, že odporca bol a je nečinný, keďže nerozhodol v zmysle zákonnej úpravy, a preto sa domáhal nasledovného rozhodnutia: „Súd ukladá Úradu vlády Slovenskej republiky konať a prešetriť sťažnosť žalobcu zo dňa 05. 04. 2005 evidovanú na Úrade vlády Slovenskej republiky (...)“ v navrhovanej lehote.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Sž 51/05 z 28. júla 2005 návrh sťažovateľa zamietol podľa § 250t ods. 3 záver vety OSP, pričom v odôvodnení uznesenia medzi iným uviedol:

„Najvyšší súd nesúhlasí s právnym záverom Úradu vlády Slovenskej republiky, že na podanie navrhovateľa zo dňa 05. 04. 2005 nie je možné nazerať ako na sťažnosť...“

... z uvedeného dôvodu treba podanie navrhovateľa zo dňa 05. 04. 2005 označiť ako sťažnosť s povinnosťou dotknutého orgánu verejnej správy ju takto vyhodnotiť a v medziach svojej právomoci ju alebo postúpiť alebo primerane vybaviť a prešetriť...“

Úrad vlády Slovenskej republiky nekonal v zmysle zákona, keď toto podanie (...) neodstúpil Úradu pre štátnu službu, ale ho s odvolaním sa na ust. § 4 ods. 2 zák. č. 152/1998 Z. z. vrátil navrhovateľovi späť. (...)“

Naopak skoršie podanie navrhovateľa zo dňa 29. 03. 2005 je podaním, ktorým sa navrhovateľ domáhal vykonania kontroly. (...)“

Z gramatického výkladu jednotlivých ustanovení obsiahnutých v zák. č. 10/1996 Z. z. vyplýva, že Úradu vlády Slovenskej republiky nevzniká zo zákona priamo povinnosť po obdržaní podania sťažovateľa na vykonanie kontroly dodržiavania zák. č. 152/1998 Z. z. aj kontrolu v určitej lehote vykonať, tzn. že navrhovateľovi platný právny poriadok nezakladá subjektívne právo domáhať sa vykonania kontroly v zákonom stanovenej lehote.

Z uvedeného dôvodu Najvyšší súd SR nemohol vyhovieť návrhu navrhovateľa a zaviazat' Úrad vlády Slovenskej republiky vykonať požadovanú kontrolu, ako odstránenie tvrdenej nečinnosti orgánu verejnej správy.“

Ústavný súd podľa konštantnej judikatúry (IV. ÚS 1/02) zotrváva na stanovisku, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí

konanie pred nimi. Tento prístup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prejednávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov a podzákonných úprav. Ústavný súd je však oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného, nadriadeného alebo opravného súdu, ktorý by chránil základné právo účastníka konania pred súdom nižšieho stupňa (§ 127 ods. 1 i. f. ústavy). Tak je to aj v posudzovanom prípade.

Pokiaľ sťažovateľ namietal v II. časti v 1. bode sťažnosti porušenie práva na prístup k súdu a v 2. bode sťažnosti porušenie práva na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľovi bola odmietnutá možnosť konať pred súdom ústavne súladným spôsobom.

Ústavný súd najprv upriamuje pozornosť na to, že najvyšší súd pri zamietnutí návrhu nevezal do úvahy to, že sťažovateľ podľa § 9 zákona o sťažnostiach („Všetky orgány verejnej správy sú povinné prijímať sťažnosti. Prijaté sťažnosti, na ktorých vybavenie alebo prešetrenie nie sú príslušné, sú povinné bezodkladne postúpiť orgánu príslušnému na ich vybavenie a zároveň o tom upovedomiť sťažovateľa“) mal právo na to, aby postupoval podľa dispozície tejto právnej normy aj z dôvodu, že v súlade s čl. 2 ods. 2 ústavy sa takýto postup predpokladá ako ochrana fyzickej osoby (právnickej osoby) pred prípadnou neznalosťou presného postupu, adresáta sťažnosti a podobne.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na ďalšie ustanovenia zákona o sťažnostiach [§ 1, § 3 písm. a), § 5 ods. 1, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1 a § 24 ods. 1] a na ustanovenia § 24 ods. 1 zákona o organizácii ústrednej štátnej správy, ktoré bol najvyšší súd povinný zohľadniť pri posudzovaní návrhu proti nečinnosti odporcu nielen vo vzájomných súvislostiach, ale súčasne aj ústavne konformným spôsobom.

Najvyšší súd sa uvedenými skutočnosťami nezaoberal a nezaoberal sa ani otázkou, prečo odporca nepostupoval podľa § 9 zákona o sťažnostiach a či tak postupovať mal. Navyše vzhľadom na petit návrhu sťažovateľa na rozhodnutie, ktorým sa sťažovateľ

výslovne domáhal odstránenia nečinnosti odporcu v konaní o prešetrenie sťažnosti z 5. apríla 2005, najvyšší súd zamietnutie návrhu sťažovateľa odôvodnil skutočnosťou, ktorá vôbec nebola predmetom návrhu, a to s poukazom na návrh sťažovateľa na výkon kontroly z 29. marca 2005.

Pokiaľ sa teda najvyšší súd pri preskúmaní zákonnosti postupu odporcu pri vybavovaní podania sťažovateľa z 5. apríla 2005 zamerlal najmä na konštatovanie skutkového zistenia a vyjadrenie svojho nesúhlasu s postupom odporcu v zmysle zákona, urobil tak bez náležitého odôvodnenia a v rozpore, ako aj nad rámec petitu návrhu sťažovateľa. Odôvodnenie rozhodnutia nekorešponduje presvedčivo a dostatočne s výrokom rozhodnutia o zamietnutí návrhu najmä keď konštatuje, že „úrad vlády nekonal v zmysle zákona“. Takéto rozhodnutie pôsobí aj protirečivo, pretože z rozhodnutia nie je zrejmé, prečo potom nezaviazal odporcu na splnenie zákonom ustanovenej povinnosti. Takto koncipované odôvodnenie súdneho rozhodnutia nie je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, naopak svedčí o jeho svojvôli, zjavnej neodôvodnenosti a arbitrárnosti, čo znamená neakceptovateľnosť napadnutého súdneho rozhodnutia z hľadiska základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Požiadavky na spravodlivý proces a odôvodnenie rozhodnutí podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v zásade vzťahujú aj na správne súdnictvo. Ústavný súd už vyslovil, že „súčasťou obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu“ (III. ÚS 119/03, IV. ÚS 115/03).

Na základe uvedeného sa ústavný súd stotožňuje s argumentmi sťažovateľa uvedenými v tej časti sťažnosti, v ktorej tvrdí, že postupom a uznesením najvyššieho súdu bolo porušené jeho základné právo na súdnu a inú právnu ochranu a právo na spravodlivý súdny proces, a na základe uvedených zistení vychádzajúc zo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti (podobne napr. I. ÚS 230/03, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 156/03 m. m.) dospel k záveru, že označeným postupom a uznesením najvyššieho súdu z 28. júla 2005

sp. zn. 5 Sž 51/05, bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru najmä porušením práva na zákonné rozhodnutie a jeho riadne odôvodnenie, čo nesporne patrí k zárukám spravodlivého procesu.

Keďže ústavný súd konštatoval, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími tvrdeniami sťažovateľa o porušení jeho práv.

III.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší a môže vec vrátiť na ďalšie konanie [§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, v ktorom je viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze [§ 56 ods. 3 písm. b) a ods. 6 zákona o ústavnom súde]. Najvyšší súd je viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ neuplatnil návrh na primerané finančné zadosťučinenie v zmysle § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde a nepožadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie, preto sa ústavný súd touto zákonnou možnosťou vzhľadom na viazanosť petitom sťažnosti sťažovateľa podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde nezaoberal.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. M., ktoré bolo vyčíslené v podaní doručenom 26. apríla 2006.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk a za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu sťažovateľovi priznal podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) každý v sume 2 501 Sk a k tomu 2 x 150 Sk režijný paušál a za jeden úkon (podanie k vyjadreniu najvyššieho súdu z 2. januára 2006) v sume 2 730 Sk a k tomu jedenkrát režijný paušál 164 Sk a DPH 19 % v sume 1 557,20 Sk (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, priznáva sa mu odmena zvýšená o daň z pridanej hodnoty, ktorá v tomto prípade predstavuje sumu 1 557,20 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v celkovej sume 9 753,20 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k rozhodnutiu pripájajú odlišné stanoviská sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Alexandra Bröstla.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2006